

**Татар гомуми белем бирү оешмаларында укучылар өчен татар
әдәбиятынан олимпиада биремнәре
(муниципаль тур, 2019-2020 уку елы) 7 нче сыйныф**

**Үткәру вакыты- 150 минут
Максималь балл – 38**

**I. Әдәбият теориясенә караган биремнәр (12 балл). Биремнәргә бер сүз
һәм сүзтезмә белән җавап бирегез.**

1. Әдәби әсәрдә персонажның эчке дөньясын, хис-кичерешләрен, теләк-омтылышларын җентекләп сурәтләү.
2. Әсәрдә геройларның үзара каршылыкка керүе.
3. Әсәрдә табигать күренешләренең сурәтләнеше.
4. Вакыйгалар хис-кичерешләр белән үрелеп барган лиро-эпик жанр.
5. Аерым бер ижтимагый катлауны борчыган, аларга хас хис-тойгылар гәүдәләндерелгән шигырьләр.
6. Кече, катлаулы булмаган вакыйганы, кешенең билгеле бер сыйфатын ача торган эпик жанр.

II. Әдәби әсәргә караган биремнәр (16 балл).

1. Бу өзек кайсы әсәрдән?
*Менгән саен җирнең матурлыгын,
Яктылыгын күбрәк күралдым...
Ә син меналмадың...
Калдың,
Югалдың... (2 балл).*
2. Бу әсәр кем тарафыннан иҗат ителгән? (2 балл).
3. Бу әсәрнең лирик героена бәя бирегез. Аңа нинди сыйфатлар хас? Лирик геройның дустанә мөнәсәбәте нинди? (6 балл).
4. Лирик герой күңелендәге эчке каршылык нинди вакыйгага бәйле туа? Ул ни өчен сызлана? (6 балл).

III. Ижади эш (10 балл).

“Минем яраткан әдәби герой” темасына кечкенә генә инша языгыз. Иншада үз фикерегезне дәлилләгез.

**Татар гомуми белем бирү оешмаларында укучылар өчен татар
әдәбиятынан олимпиада биремнәре
(муниципаль тур, 2019-2020 уку елы) 8 нче сыйныф**

**Үткәру вакыты- 150 минут
Максималь балл – 46**

IV. Әдәбият теориясенә караган биремнәр (16 балл). Биремнәргә бер сүз һәм сүзтезмә белән җавап бирегез.

7. Фәлсәфи, дидактик фикер белән сугарылган, кыскалыкны, фикер тыгызлыгын таләп итә торган лирик шигырь.
8. Әсәрдә үткәрелгән төп фикер.
9. Яшәүнең мәгънәсен эзләүче ялгыз шөхес фажигасен үзәккә куйган агым.
10. Әдәбиятның хис-кичерешләренә белдерүгә корылган төре.
11. Лирик әсәрдә төп герой.
12. Әдәби әсәрдә кешенең тышкы кыяфәтен, йөз төзелешен, буйсынын, сөйләмен тасвирлау.
13. Эпик төрнең хикәядән зуррак булган, вакыйгалар киңрәк планда бирелгән жанры.
14. Әдәби әсәрдә өлешләрнең урнашу тәртибе.

V. Әдәби әсәргә караган биремнәр (20 балл).

2. Бу өзек кайсы әсәрдән?

Нинди матур истәлек! Әйе, минем беренче мәхәббәтем дә, кешеләр белән аралаша башлаудан туган беренче шатлыгым да сиңа, сиңең белән танышу вакытына барып бәйләнә (2 балл).

2. Бу әсәр кем тарафыннан, кайчан иҗат ителгән? (3 балл).

3. Бу әсәрнең төп героена бәя бирегез. Аңа нинди сыйфатлар хас? (5 балл).

4. Әсәрдә төп тышкы конфликт кемнәр арасында, ни сәбәпле туа? Ул ничек чишелә? (5 балл).

5. Әсәрдә автор нинди проблемалар күтәрә? (5 балл).

VI. Ижади эш (10 балл).

“Минем яраткан әдәби әсәрәм” темасына кечкенә генә инша языгыз. Иншада үз фикерегезне дәлилләгез.

**Татар гомуми белем бирү оешмаларында укучылар өчен татар
әдәбиятыннан олимпиада биремнәре
(муниципаль тур, 2019-2020 уку елы) 9 нчы сыйныф**

**Үткәрү вакыты- 180 минут
Максималь балл – 46**

I. Әдәбият теориясенә караган биремнәр (16 балл). Биремнәргә бер сүз һәм сүзтезмә белән җавап бирегез.

1. Персонажларның трагик каршылыгына нигезлэнгән, фажига белән тәмамлана торган драматик жанр.
2. Әсәрдә күтәрелгән төп мәсьәлә.
3. Суфичылык күренешенәң үзенчәлекле алым-чаралар аша әдәбиятта чагылышы.
4. Тормышны төрле яклап күрсәтүче, еш кына кеше, аның язмышы, аңа бәйле вакыйгалар турында детальләп хикәяләнүче әдәби төр.
5. Мәгърифәтчелек фәлсәфәсенә нигезләнә, чынбарлыкны акыл, беләм, тәрбия төшенчәләре аша чагылдырган әдәби агым.
6. Чынбарлыкны сүз ярдәмендә чагылдыра торган сәнгать төре.
7. Эпик төрнең повесттан зуррак булган, вакыйгалар кин планда бирелгән жанры.
8. Әдәби әсәрдә вакыйга-хәлләрнең, кеше холкының үсү-үзгәрү тарихы.

II. Әдәби әсәргә караган биремнәр (20 балл).

1. Бу өзең кайсы әсәрдән?

Мин чит илдә матур гөлләр, хуш исле чәчәкләр исним. Ләкин күпме генә иснәним, барыбер һава җитми, сулыш кысыла. Гүя үз илемнең энҗе чәчәкләре түгел, аның әреме дә бүген миңа шифа булыр иде... (2 балл).

2. Бу әсәр кем тарафыннан, әдәбиятның кайсы чорында иҗат ителгән? (3 балл).
3. Бу әсәрнең төп героена бәя бирегез. Аңа нинди сыйфатлар хас? (5 балл).
4. Әсәрдә геройның эчкә каршылыгы ни сәбәпле туа? Ул чишеләме? (5 балл).
5. Әсәрдә татар халык җырларыннан өзеңләр нигә кертелгән дип уйлыйсыз? Алар нинди вазифа башкара? (5 балл).

III. Иҗади эш (10 балл).

“Минем яраткан әдибем” темасына кечкенә генә инша языгыз. Иншада үз фикерегезне дәлилләгез.

**Татар гомуми белем бирү оешмаларында укучылар өчен татар
әдәбиятынан олимпиада биремнәре
(муниципаль тур, 2019-2020 уку елы) 10 нчы сыйныф**

**Үткәру вакыты- 180 минут
Максималь балл – 50**

IV. Әдәбият теориясенә караган биремнәр (20 балл). Биремнәргә бер сүз һәм сүзтезмә белән җавап бирегез.

9. Әдәби әсәрдә кешенең эчке һәм тышкы бербөтен сурәте.
10. Нинди дә булса күренешне яки предметны аңлатучы шартлы сүз яки билге.
11. Шигъри әсәрдә үзенең эчке кичерешләрен, хис-тойгыларын нәфислек белән, укучының күңеленә үтеп керерлек итеп баян итүче образ.
12. Әдәбиятта көлүнең бер төре, усал һәм ачы итеп көлүне аңлата.
13. Чынбарлык вакыйгаларын сурәтләү аша аның нигезләрен тәнкыйтьләүгә йөз тоткан әдәби агым.
14. Билгеле бер идеал яктылыгында тормышны үзгәртеп тасвирлауга нигезләнган иҗат юнәлеше.
15. Тормыш-яшәешне яңача, яңа әдәби-эстетик, эхлакый-фәлсәфи кыйммәтләр яссылыгында чагылдыра торган, татар әдәбиятында XX йөз башында урын алган иҗат юнәлеше.
16. Әдәби әсәрдә әсәр өлешләренең урнашу тәртибе.
17. Әдәби әсәрдә ике геройның кара-каршы сөйләшүе.
18. Тормыш-көнкүрештәге, аерым кешеләр холкындагы кимчелекле яклардан көлүгә нигезләнган драма жанры.

V. Әдәби әсәргә караган биремнәр (20 балл).

2. Бу өзек кайсы әсәрдән?

Аның яшен белгән кеше юк иде. Яше күпме дип уйлаган кеше дә юк иде... Аның, яше югалган кеби, исеме дә югалган иде... (2 балл).

2. Бу әсәр кем тарафыннан, әдәбиятның кайсы чорында иҗат ителгән? (3 балл).
3. Бу әсәрнең төп героена бәя бирегез. Аңа нинди сыйфатлар хас? (5 балл).
4. Әсәрдә геройның эчке каршылыгы ни сәбәпле туа? Ул ничек чишелә? (5 балл).
5. Ни өчен әсәрдә икесе ике төрле холыкка ия ике татар хатыны образы кертелә дип уйлыйсыз? Алар аша автор нинди фикерләр үткәрә? (5 балл).

VI. Ижади эш (10 балл).

“Минем яраткан шагыйрем” темасына кечкенә генә инша языгыз. Иншада үз фикерегезне дәлилләгез.

**Татар гомуми белем бирү оешмаларында укучылар өчен татар
әдәбиятынан олимпиада биремнәре
(муниципаль тур, 2019-2020 уку елы) 11 нче сыйныф**

**Үткәру вакыты- 180 минут
Максималь балл – 50**

VII. Әдәбият теориясенә караган биремнәр (20 балл). Биремнәргә бер сүз һәм сүзтезмә белән җавап бирегез.

19. Кискен конфликтка корылган, көчле рухлы геройларга ия драма жанры.
20. Үзәгенә бәхетсез мэхәббәт, тарихи легендалар салынган, әкияти сурәтләү алымнарын яратып куллана торган лиро-эпик жанр.
21. Шигырь жанры караган әдәби төрнең атамасын язып куегыз.
22. Шигырьдә тезмәләрнең охшаш тәмамлануы.
23. Чынбарлык вакыйгаларын сурәтләү аша совет системасы тәртипләрен, идеалларын җиткерүгә йөз тоткан әдәби агым.
24. Тормышны чынбарлыктагыча, барлык ваклыклары белән сурәтләргә омтылган иҗат юнәлеше.
25. Шигырьдә кулланылган, сөйләмнең гадәти булмаган тәртибенә нигезләнган стилистик фигура.
26. Әдәби әсәрдә герой күңелендә туган кичерешләрне тасвирлауны ачыклаган әдәби төшенчә.
27. Әдәби әсәрдә геройның үз-үзе белән сөйләшүе.
28. XX гасыр татар поэзиясендәге төп шигырь системасы.

VIII. Әдәби әсәргә караган биремнәр (20 балл).

3. Бу өзек кайсы әсәрдән?

Табигате белән үк ул, ничек дим, шундый тигез, сабыр холыклы бер егет иде. Ялагайлана да белмәс, масая да белмәс, яхшы белән яхшы, ә яман белән алыш-биреше юк, - андыйлардан үзен ничектер бөтенләй читтә тоткан белә иде... (2 балл).

2. Бу әсәр кем тарафыннан, әдәбиятның кайсы чорында иҗат ителгән? (3 балл).
3. Бу әсәрнең төп героина бәя бирегез. Аңа нинди сыйфатлар хас? (5 балл).
4. Әсәрдә хикәяләнүченең эчке каршылыгы ни сәбәпле туа? Ул ничек чишелә? (5 балл).
5. Әсәрдә скрипка образы нинди вазифа үти? (5 балл).

IX. Ижади эш (10 балл).

“Минем яраткан драматургым” темасына кечкенә генә инша языгыз. Иншада үз фикерегезне дәлилләгез.